

Sopeutusohjelman 2024-2026 välipäätös jatkovalmisteluun etenevistä sopeutustoimista ja valmistelua ohjaavista talous- ja henkilöstöpoliittisista linjauksista

Kunnanhallitus 12.02.2024 § 29
781/02.00/2023

Valmistelijat kunnanjohtaja Heidi Rämö, talousjohtaja Kari Auvinen, johdon erityisavustaja Tuulia Rinne, talousasiantuntija Elina Silomäki

Lempäälän kunnanvaltuusto päätti 25.10.2023 § 94 käynnistää kokonaistalouden sopeutusohjelman valmistelun varmistaakseen kunnan taloudellisen kantokyvyn tulevaisuudessa ja erityisesti taloussuunnitelmakauden alijäämäisyyskehityksen katkaisemiseksi.

Kunnanhallitus aloitti sopeutusohjelman valmistelun ja päätti 13.11.2023 § 271, että sopeutusohjelman tavoitteena on, että vuoden 2026 talousarvio ei ole alijäämäinen ja että sopeutusohjelma koostuu vuosittaisilta käyttötalouden kokonaisvaikutuksiltaan 6 miljoonan euron päätösperusteisista sopeutustoimista, jotka jakautuvat 3 miljoonaa euroa kattaviin säästökohteisiin ja rakenteellisiin muutoksiin, 200 000 euroa tuottaviin lisätulonlähteisiin ja 2,8 miljoonan euron veroprosenttituottoihin. Lisäksi kunnanhallitus totesi, että sopeutusohjelmassa otetaan kantaa toimenpiteisiin, joilla investointiohjelman aiheuttamaa velkaantumiskehitystä hallitaan. Kolmen miljoonan säästötavoite vastaa 3,3 % tämän vuoden kunnan kaikista toimintakuluista.

Valmistelun ensimmäisessä vaiheessa (marras-tammikuu) on tunnistettu ja ideoitu sopeutustoimia, jotka joko vähentävät kunnan menoja tai lisäävät kunnan tuloja. Ideoinnissa ovat olleet laajasti mukana niin kunnan henkilökunta kuin luottamushenkilöt. Nämä sopeutustoimet jakautuvat kahdeksaentoista (18) eri alakategoriaan. Lähes kaikille sopeutustoimille on luotu karkea kustannusarvio eli oletus siitä, mitkä ovat sopeutustoimien eurovaikutukset kunnan talouteen. Maksuja ja taksoja, omaisuuden myyntiä ja yhtiöitä koskevat eurovaikutukset lasketaan vain, jos ne etenevät välipäätöksestä seuraavaan valmisteluvaiheeseen.

Kunnanhallituksen välipäätösvaiheeseen on valmisteltu vain ne ehdotukset sopeutustoimiksi, jotka ovat toteuttamiskelpoisia ja päätösperusteisia. Nämä sopeutustoimet ovat sellaisia, jotka ovat käytännössä mahdollista toteuttaa poliittisin tai viranhaltijan tekemin päätöksin. Luettelo sisältää kaikki tunnistetut sopeutustoimet, vaikka ne olisivatkin esimerkiksi voimassa olevan kuntastrategian vastaisia. Yhteensä toteuttamiskelpoisia sopeutustoimia tunnistettiin 190 kappaletta, ja niiden käyttötalouden eurovaikutukset kohoavat 10,3 miljoonaan euroon. Näiden lisäksi kertaluonteisten ideoiden eurovaikutukset ovat arvioiden mukaan 340 000 euroa.

Sopeutusohjelman valmistelun ensimmäisessä vaiheessa tunnistetut, käyttötaloutta koskevat sopeutustoimet ja niiden eurovaikutukset jakautuvat seuraavasti:

Kategoria	Eurovaikutukset, kaikki	Tavoite (KH 13.11.2023 § 271)
A) Säästökohteet	4,4 me	Yhteensä 3 me
B) Rakenteelliset muutokset	0,9 me	

Menoja vähentävät, yhteensä:	5,3 me	3 me
C) Lisätulonlähteet	väh. 700 000	200 000 euroa
D) Veroprosenttiratkaisut (jo päätetty + muut mahdolliset)	4,3 me	2,8 me
Tuloja lisäävät, yhteensä:	väh. 5 me	3 me

Todettakoon, että sopeutustoimien eurovaikutukset on arvioitu koskien yksittäistä sopeutustointia. Useamman sopeutustoimen käyttöönotolla on vaikutuksia toisten sopeutustointien eurovaikutuksiin.

Sopeutusohjelman valmistelun henkilöstöpoliittiset linjaukset

Kunnanhallitus vastaa kunnan henkilöstöpolitiikasta (kuntalaki 39 §). Kunnanhallitus päättää välipäätöksessään henkilöstöpoliittisista linjauksista, joita noudatetaan sopeutusohjelman valmistelussa. Kunnanhallitukselle esitetään seuraavaa kolmea henkilöstöpoliittista linjausta:

1. Sopeutustoimet eivät edellytä henkilöstön irtisanomisia.
2. Jokaisen avautuvan vakanssin tarve arvioidaan kriittisesti palvelutarvearvioinnin ja täyttölupamenettelyn kautta 2024-2026 aikana. Tavoitteena on 500 000 euron säästö.
3. Henkilöstöetuuksien kokonaismäärä säilytetään 0,7 % tasolla (2024: 640 000 euroa). Henkilöstöetuuksia tarkastellaan osana kunnan Paras työpaikka -kärkihanketta, jonka tavoitteena on, että kunnassa on nykyaikaiset, joustavat ja tasapuoliset henkilöstöetuudet.

Kunnanhallitus ottaa välipäätöksessään kantaa myös yksittäisiin henkilöstöä koskeviin toteuttamiskelpoisiin sopeutustoimiin. Ehdotetut sopeutustoimet löytyvät välipäätöksen liitteestä.

Toimenpiteet, joilla hallitaan investointiohjelman aiheuttamaa velkaantumiskehitystä

Sopeutusohjelmassa otetaan kantaa myös toimenpiteisiin, joilla investointiohjelman aiheuttamaa velkaantumiskehitystä hallitaan (KH 13.11.2023 § 271). Kunnanhallitukselle esitetään seuraavia linjauksia:

- 1) Mikäli jonkun vuoden realisoituneet myyntivoitot ylittävät taloussuunnitelmassa 2024-2026 arvioidut tuloarviot, ylitystä vastaava euromäärä kohdistetaan muutostalousarviokäsittelyllä joko talousarvion uuslainanoton vähennykseksi tai taseen pitkäaikaisten lainojen ennakkoarvoiksi lyhennyksiksi tai strategiseen maanhankintaan.

Kirjauksen tavoitteena on, että myyntivoittojen vaikutus kohdistetaan edistämään sopeutusohjelman tavoitetta kokonaistalouden parantamisesta tai tulevaisuusinvestointina strategisesti tärkeisiin maanhankintoihin, joilla varmistetaan kunnan maankäytön mahdollisuudet kehittyä jatkossakin. Lisääntyvillä myyntivoitoilla pystytään myös vähentämään voimassa olevan taloussuunnitelman lisälainanottoa ja tämän kautta myös vaikuttamaan hillitsevästi tulevien vuosien korkokustannusten kasvuun. Taloussuunnitelmaan 2024-2026 (KV 22.11.2023 § 102) on arvioitu luovutusvoittojen tuloarvioiksi 2,31 m€ (2024), 2,81 m€ (2025) ja 2,31 m€ (2026).

- 2) Kunnan investointisuunnitelmaan 2024-2026 sisältyviin 18,7 miljoonaa euroa kokonaisuudessaan kustantaviin hankkeisiin haetaan 30 %:n rahoitusta ulkopuolisista tuki- ja avustuskäytöistä.

Mikäli näihin kunnan investointeihin tavoitellaan 30 % ulkoisen rahoituksen osuutta, kunnan kustannukset vähenisivät noin 5,6 miljoonaa euroa ja kunnan kustannettava osuus jäisi 13,1 miljoonaan euroon. Edunvalvonnassa onnistuminen heijastuisi kunnan talouteen vähenevänä velanoton tarpeena ja vähenevinä korkokustannuksina.

- 3) Toimitila- ja kiinteistöohjelmassa linjattavilla omaisuuden myynneillä vähennetään velanoton tarvetta ja kunnan korkokustannuksia.

Kaikki toimitilat ja kiinteistöt tulevat käsittelyyn toimitila- ja kiinteistöohjelman kautta, josta kunnanhallitus päättää maaliskuussa 2024.

Jatkovalmisteluun etenevät sopeutustoimet

Valtuusto päättää sopeutusohjelmasta huhtikuussa 2024. Kunnanhallituksen tulee tässä välipäätöksessään päättää, minkä sopeutustoimien valmistelua jatketaan. Samalla kunnanhallitus karsii jatkovalmistelusta pois ne ideat, joita se ei ainakaan tule esittämään osaksi sopeutusohjelmaa. Välipäätöksen myötä jatkoon etenevistä sopeutustoimideoista luodaan tarkemmat kuvaukset ja niistä tehdään vaikutusten arviointi. Vasta huhtikuussa kunnanhallitus päättää niistä sopeutustoimista, joita se esittää sisällytettäväksi valtuuston päätettävään sopeutusohjelmaan.

Toteuttamiskelpoiset sopeutustoimet on koottu liitteenä olevaan luetteloon, jossa lukee jokaista sopeutustoimea kuvaava otsikko, sen eurovaikutusten karkea arvio sekä mihin kategoriaan se kuuluu (A-D). Sopeutustoimet on luetteloitu alakategorioittain.

Sopeutustoimien tarkoituksena on löytää pysyvää säästöä, joka näkyy vuosittain kunnan talousarviossa. Sopeutusohjelmaan sisällytettävät toimet eivät ole lähtökohtaisesti määräaikaista. Sopeutustoimesta tulee osa kunnan normaalia palveluverkkoa ja palvelutasoa, kun sopeutustoimi on toimeenpantu. Valtuuston hyväksymät sopeutustoimet toimeenpannaan siten, että niiden kustannusvaikutus näkyy viimeistään vuoden 2026 talousarviossa.

Välipäätöksen valmistelusta

Sopeutustoimideoita kerättiin osallistavien menetelmin henkilöstöltä, konserniyhtiöiltä sekä luottamushenkilöiltä ja vaikuttamistoimielimiltä. Kunnanhallituksen välipäätöskäsittelyyn on tuotu kaikki toteuttamiskelpoiset sopeutustoimet, joita politiikka, vaikuttamistoimielimet, henkilöstö ja kunnan johtoryhmä ovat tunnistanee.

Sopeutustoimia ideoitiin yli 500 kappaletta. Näistä kunnanhallituksen välipäätökseen eteni 190 kappaletta. Osa ideoista koski yleistä kehittämistoimintaa, jolle ei ollut mahdollista esittää luotettavaa arviota idean eurovaikutuksista. Osa ideoista koski myöskin täysin operatiivisen tason toimintaa, jolloin idean toteuttaminen ei edellytä poliittisen tai viranhaltijatasoa päätöstä. Kunnanhallitus linjasi valmistelua 13.11.2023 § 271 siten, että lopullisen sopeutusohjelman sopeutustoimien tulee olla päätösperusteisia. Näin ollen edellytys sopeutusohjelmaan sisällytettävälle ideoille on se, että ne ovat päätösperusteisia ja/tai niillä on suora määräraha-aikutus. Välipäätöksen ulkopuolelle jääneitä operatiivisen

tason ideoita viedään eteenpäin osana kunnan perustyötä kunnan johtoryhmän koordinoimana.

Kunnanhallituksen välipäätöksen valmistelun ajan on käyty sopeutusohjelmaan liittyviä YT-neuvotteluita, joissa on keskusteltu osallistamisesta sekä valmisteluvaiheessa esitetyistä ideoista. YT-neuvottelut jatkuvat siihen asti, kunnes valtuusto päättää lopullisesta sopeutusohjelmasta.

Sopeutusohjelmaa on käsitelty jatkuvan neuvottelun periaatteella 4 kertaa: 20.11., 18.12., 15.1. ja 5.2. Kunnanhallituksen välipäätöstä varten luotu sopeutustoimien luettelo on esitelty viimeisessä tapaamisessa maanantaina 5.2. Henkilöstön edustajat ovat olleet tyytyväisiä:

- miten henkilöstöä on osallistettu sopeutustoimien etsimiseen
- miten paljon erilaisia vaihtoehtoja listalle on löydetty

Lisäksi henkilöstön edustajat toivat esille myös toiveen siitä, että lomautuksiin ei jouduttaisi minkään henkilöstöryhmän osalta. Sen sijaan toivottiin, että vapaaehtoisten palkattomien vapaiden antamista voitaisiin hyödyntää organisaatiossa laajemmin.

Päätöksen liitteenä on luettelo kaikista toteuttamiskelpoisista sopeutustoimista ja niiden karkeasti arvioiduista eurovaikutuksista. Kunnanhallitus merkitsee kokouksessaan liitteeseen, minkä sopeutustoimien valmistelua jatketaan. Liitteestä tulee osa välipäätöstä.

Toimivalta: Hallintosäännön 5. luvun 1 §:n mukaan kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa ja vastaa kuntalain 39 §:ssä säädettyistä tehtävistä. Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksen tulee vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta, vastata valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta sekä vastata kunnan toiminnan yhteensovittamisesta. Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksen tulee edustaa kuntaa työnantajana ja vastata kunnan henkilöstöpolitiikasta.

Lisätietoja; kunnanjohtaja Heidi Rämö, puh. 040 133 7803

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Päätösehdotus

1. Kunnanhallitus päättää valmistelua ohjaavista henkilöstöpoliittisista linjauksista seuraavasti:

-Sopeutustoimet eivät edellytä henkilöstön irtisanomisia.

-Jokaisen avautuvan vakanssin tarve arvioidaan kriittisesti palvelutarvearvioinnin ja täyttölupamenettelyn kautta 2024-2026 aikana. Tavoitteena on 500 000 euron säästö.

-Henkilöstöetuuksien kokonaismäärä säilytetään 0,7 % tasolla (640 000 euroa).

2. Kunnanhallitus päättää valmistelua ohjaavista, velkaantumiskehityksen hallintaa koskevista linjauksista seuraavasti:

- Mikäli jonkun vuoden realisoituneet myyntivoitot ylittävät taloussuunnitelmassa 2024-2026 arvioidut tuloarvot, ylitystä vastaava euromäärä kohdistetaan muutostalousarviokäsittelyllä joko talousarvion uuslainanoton vähennykseksi tai taseen pitkäaikaisten lainojen ennenaikaisiksi lyhennyksiksi tai strategiseen maanhankintaan.

- Kunnan investointisuunnitelmaan 2024-2026 sisältyviin 18,7 miljoonaa

euroa kokonaisuudessaan kustantaviin hankkeisiin haetaan 30 %:n rahoitusta ulkopuolisista tuki- ja avustuslähteistä.

- Toimitila- ja kiinteistöohjelmassa linjattavilla omaisuuden myynneillä vähennetään velanoton tarvetta ja kunnan korkokustannuksia.

3. Kunnanhallitus päättää, minkä sopeutustoimien osalta sopeutusohjelman valmistelua jatketaan.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Merkittiin pöytäkirjaan, että johdon erityisavustaja Tuulia Rinne oli asiantuntijana läsnä pykälän käsittelyn ajan klo 15.07 - 19.11.

Merkittiin pöytäkirjaan, että jäsen Pasi Huhtala saapui kokoukseen pykälän käsittelyn kuluessa klo 15.15.

Merkittiin pöytäkirjaan, että jäsen Veijo Niemi, kunnanvaltuuston puheenjohtaja Jocka Träskbäck ja kunnanvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Tuula Petäkoski-Hult poistuivat kokouksesta pykälän käsittelyn kuluessa klo 16.15.

Merkittiin pöytäkirjaan, että varajäsen Mikko Viitanen saapui kokoukseen pykälän käsittelyn kuluessa klo 16.15.

Merkittiin pöytäkirjaan, että pykälän käsittelyn kuluessa pidettiin kokoustauot klo 17.11 - 17.22 ja klo 19.11 - 19.15, joiden jälkeen puheenjohtaja totesi läsnäolijat sekä kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Tiedoksi

johtoryhmä, talousprosessi, henkilöstöprosessi, YT-neuvottelun osapuolet